

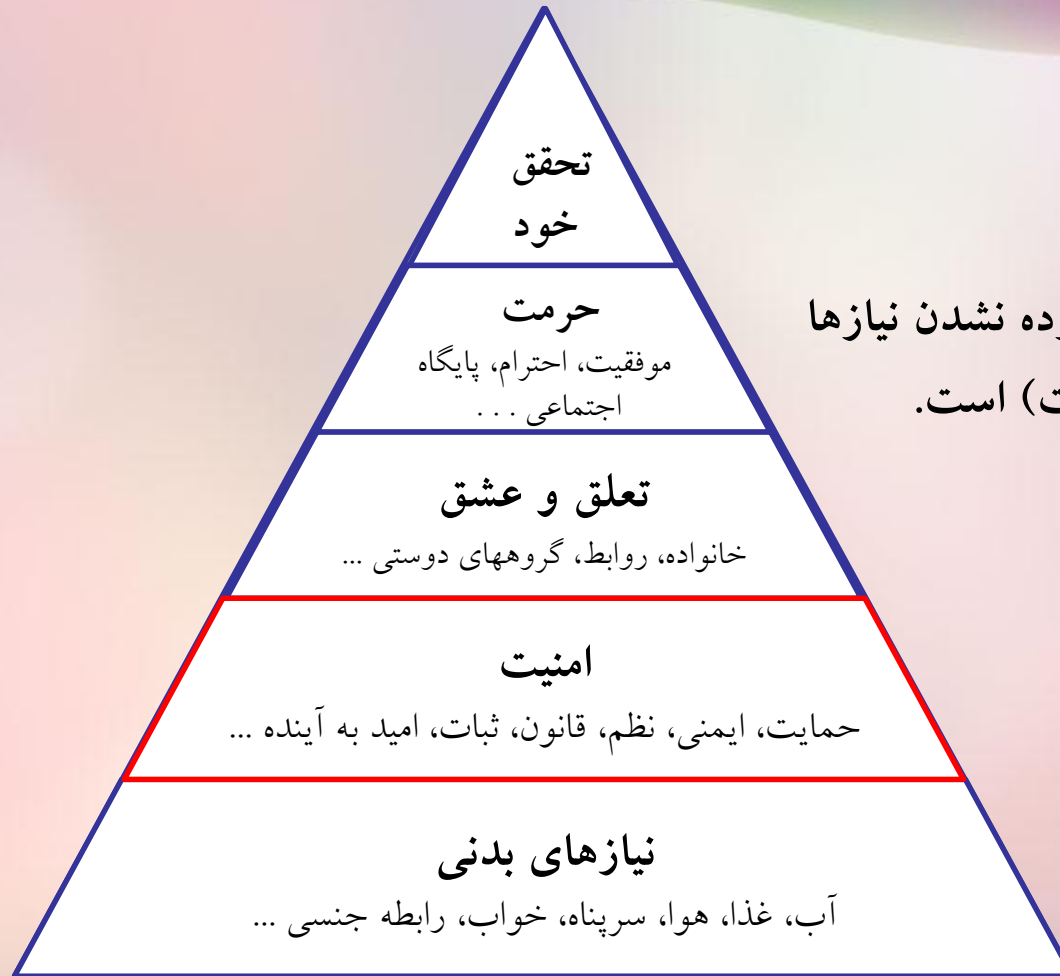
مدیریت استرس

پیوند جلالی

استرس چیست؟

- انسان یک سیستم جسمی-روانی-اجتماعی (biopsychosocial) متعادل است.
- استرس (stress): زمانی که برآیند نیروهای درونی و بیرونی سیستم طوری باشد که تعادل سیستم را بر هم زند.
- هرگونه عاملی که باعث بر هم خوردن تعادل این سیستم شود رویداد استرس زا (stressor) نام دارد.
- استرس با ترس (fear)، اضطراب (anxiety)، بی‌قراری (restlessness)، بیش‌فعالی (hyperactivity) و شیدایی (mania) تفاوت دارد.

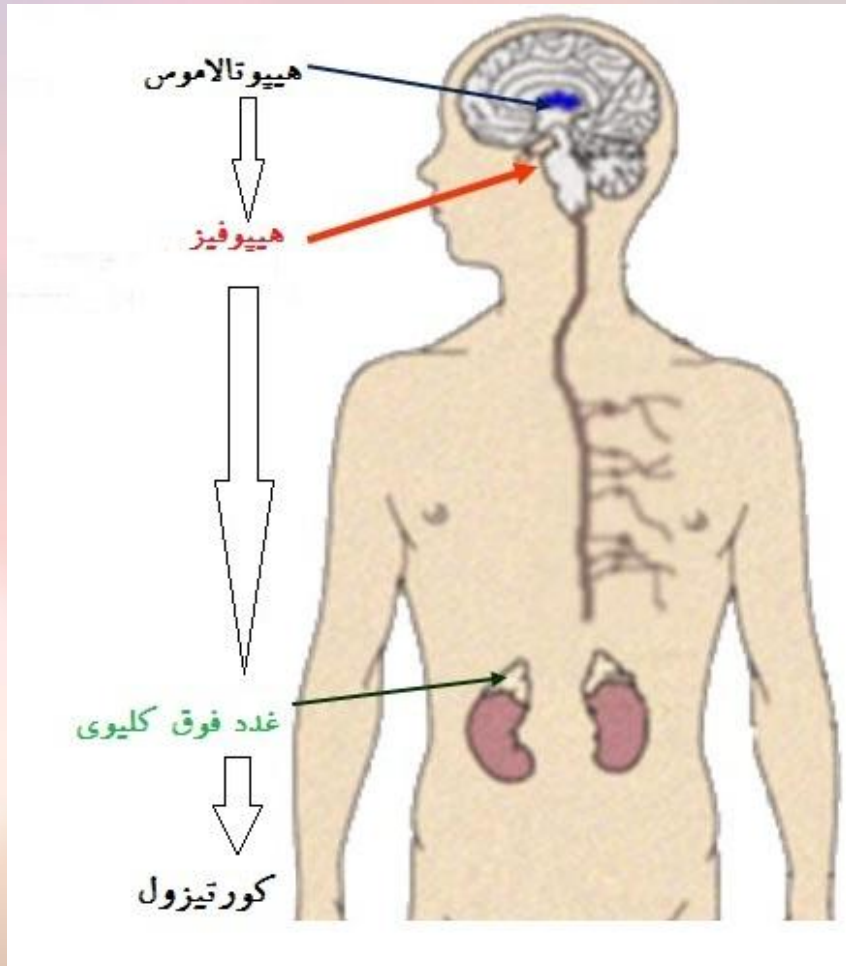
ریشه‌ی استرس

استرس ناشی از برآورده نشدن نیازها (خصوصاً نیاز به امنیت) است.

سلسله مراتب نیازهای انسان

واکنش بدن به استرس

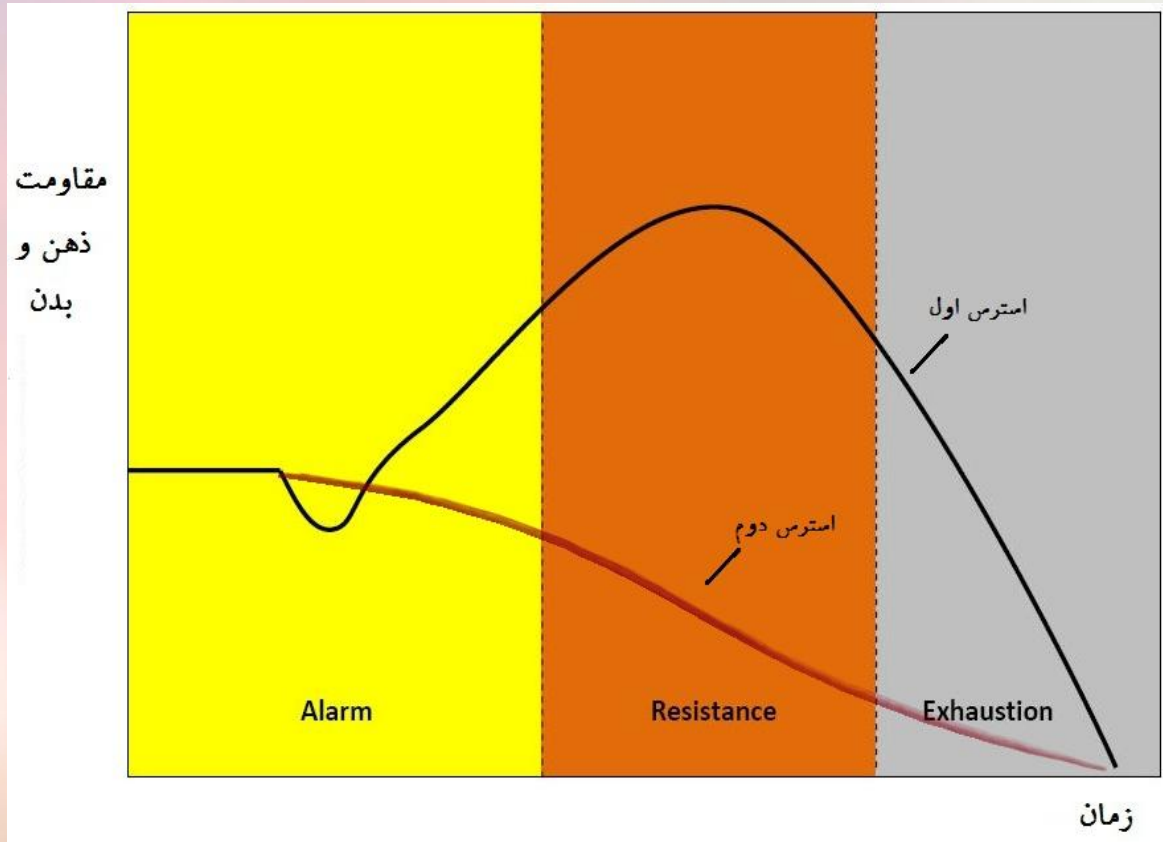

اثرات کوتاه مدت کورتیزول

بسیج بدن
(جنگ یا گریز)

- افزایش ضربان قلب
- افزایش تنفس
- انقباض عضلات
- افزایش سوخت و ساز بدن
- افزایش تمرکز و توجه
- پایین آمدن آستانه‌ی حسی
- ...

واکنش بدن به استرس

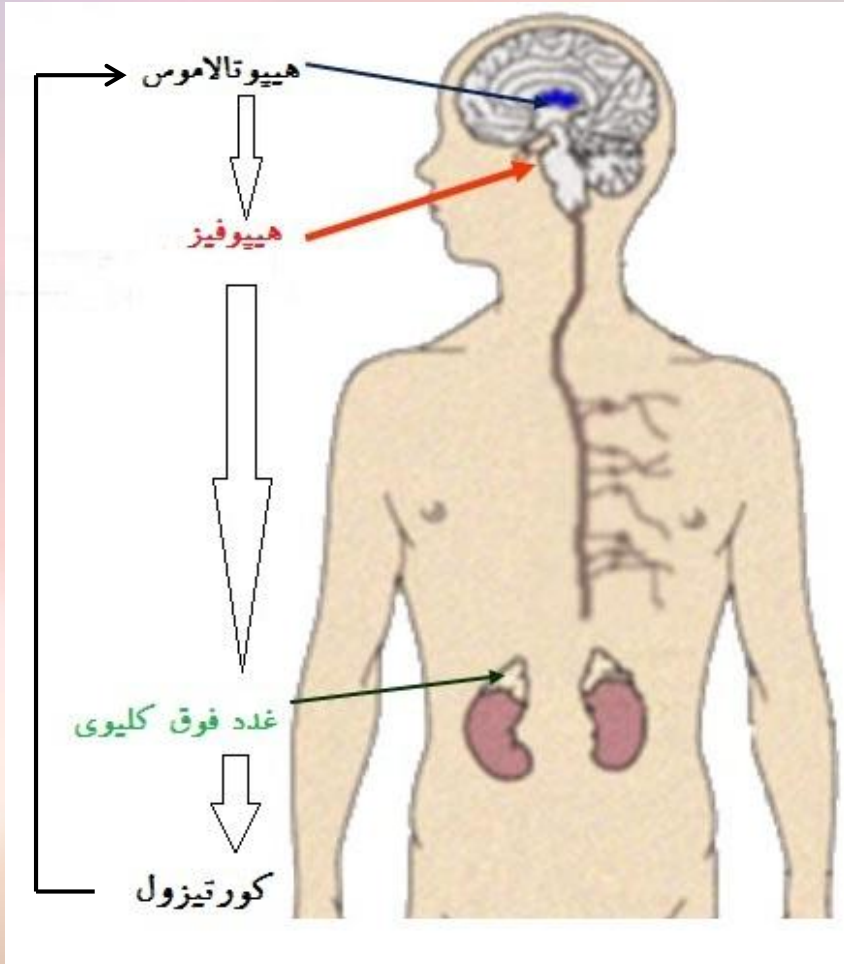
نشانه‌های انطباق عمومی

۱. هشدار (alarm)

۲. مقاومت (resistance)

۳. فرسودگی (exhaustion)

واکنش بدن به استرس

اثرات بلندمدت کورتیزول:

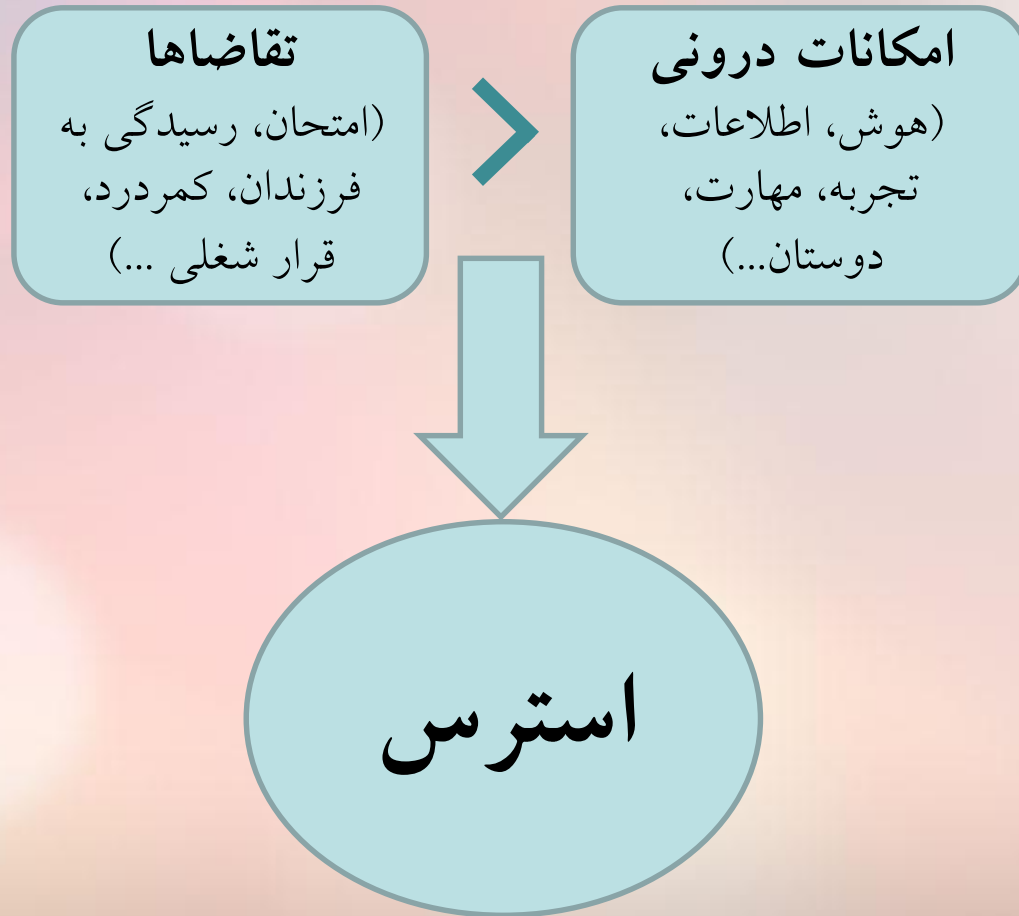
- ضعف سیستم ایمنی بدن
- از بین رفتن سلولهای مغزی
- بیماریهای قلبی
- بیماریهای تنفسی
- سرگیجه
- عرق کردن
- انقباض عضلات
- لرزش
- سردرد و میگرن
- زخم معده یا تهوع
- تکرر ادرار یا اسهال
- انواع سرطانها (مخصوصاً سرطان پوست)
- ...

واکنشهای رفتاری به استرس

- انزوا
- مشروب و مواد
- مشکلات خواب
- پرخاشگری و عصبانیت
- وسواس
- کاهش یا افزایش میل جنسی (نوجوانان)
- تنبلی
- سانحه پذیری
- فراموشکاری
- افزایش اشتباهات
- مسافرت و خرید (مخصوصا خانمها)

منابع استرس

• درونی

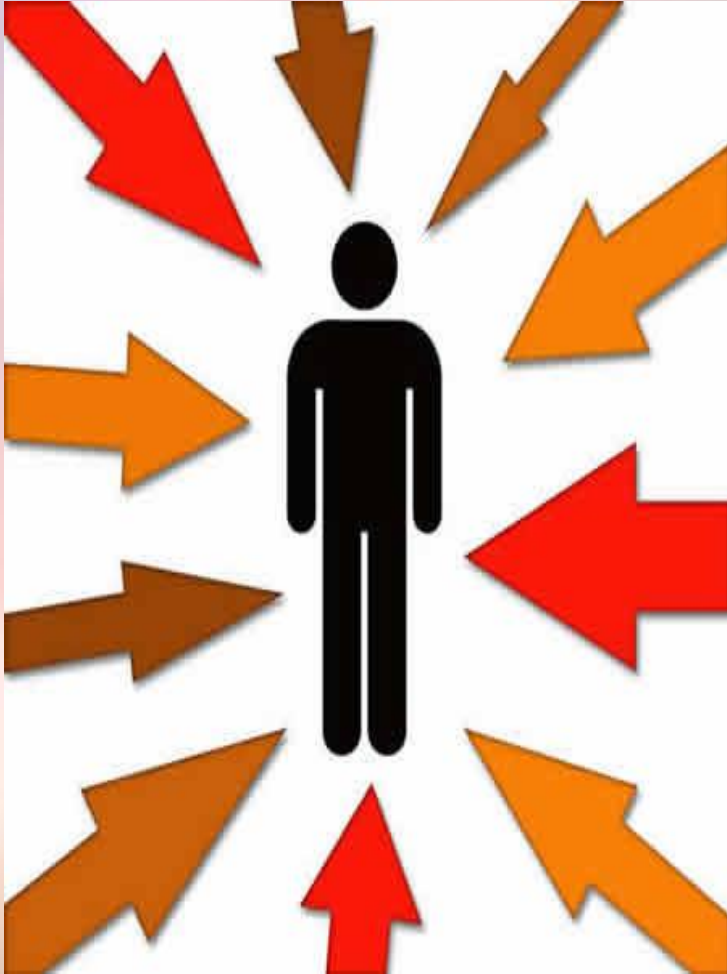
- بدن
- ذهن
- افکار
- هیجانها
- شخصیت

• بیرونی

- روابط
- کار
- تحصیل
- ...

منابع بیرونی استرس

- مرگ
- طلاق
- زندانی شدن
- حوادث و بیماریهای شدید
- ازدواج (حتی در شرایط خوب)
- کار و بیکاری
- حاملگی
- مشکلات مالی و اقتصادی
- روابط دوستی و خانوادگی
- تغییر (شغل، رشته، مدرسه...)

منابع درونی استرس

افکار، باورها و رفتارهای استرس‌زا:

- تبدیل کردن حادثه به فاجعه
- تبدیل کردن احتمال و امکان به قطعیت
- اغراق در اندازه رنج یا لذت
- تعمیم افراطی (تجربه)
- حرکت دلبخواهی از یک حادثه به حادثه دیگر
- همیشگی دانستن یا غیرقابل جبران دانستن اتفاقات
- حساس بودن (زودرنجی)
- عجله داشتن
- مقایسه و مسابقه
- انتظار خوبی، مهربانی، قدردانی و صداقت از دیگران
- واکنشی بودن (به جای پاسخ دادن)
- بدون هدف یا برنامه بودن

منابع درونی استرس

تیپ شخصیتی A

عجول
رقابتجو
وقت شناس
پرخاشگر
پرکار
ناراضی

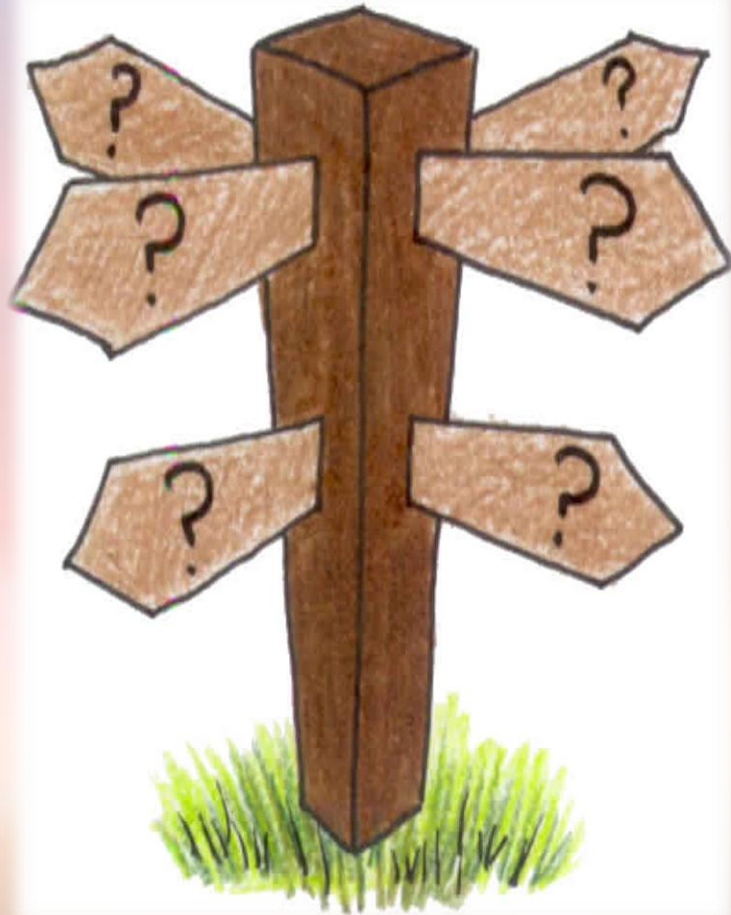
افکار، باورها و رفتارهای استرس‌زا:

- درگیر گذشته یا آینده بودن/لذت‌طلبی افراطی
- تلاش برای کنترل همه چیز و همه کس
- مهرطلبی
- انتظار بدتر شدن اوضاع
- وابستگی به دیگران
- خودبرانگیختگی
- انتظار بهترین بودن

- توهم‌ها
قدرت
ثروت
شهرت
زیبایی
ازدواج

از کجا شروع کنیم؟

دفترچه یادداشت استرس درست کنید.

- چه رویدادی باعث استرس شد؟
- چه احساسی (جسمی یا هیجانی) ایجاد کرد؟
- چه فکری از سرم گذشت؟
- واکنش من چه بود؟
- برای اینکه احساس بهتری داشته باشم چه کردم؟

روشهای کنونی خود را برای مقابله با استرس بشناسید.

- **روشهای ناسالم:** سیگار، مشروبات الکلی، پرخوری یا کم خوری، تلویزیون یا کامپیوتر، دوری از اجتماع، داروهای آرامبخش، پر خوابی، رابطه جنسی افراطی، اهمال کاری، کار بیش از حد، تخلیه بر روی دیگران...
- **روشهای سالم:** اجتناب - تغییر - سازگاری - پذیرش

...

روش‌های سالم مقابله با استرس

۱. اجتناب از استرس‌های غیرضروری (Avoid)

- مهارت «نه» گفتن را بیاموزید
- از افرادی که به شما استرس می‌دهند دوری کنید
- کنترل بیشتری بر شرایط پیدا کنید
- از موضوعهای جنجالی اجتناب کنید
- مدیریت زمان را بیاموزید

۲. تغییر موقعیت استرس‌زا (Alter)

- به جای فرو خوردن احساسات، آنها را بیان کنید
- قاطع باشید
- دنبال حل مسئله باشید نه مقصر

روش‌های سالم مقابله با استرس

۳. سازگاری با موقعیت استرس‌زا (Adapt)

- مسایل را از زاویه دیگری نگاه کنید
- برای سازش و تغییر دادن خود آماده باشید
- به تصویر کلی نگاه کنید
- معیارهای خود را اصلاح کنید
- بر روی جنبه‌های مثبت تمرکز کنید

۴. پذیرش شرایط غیرقابل تغییر (Accept)

- سعی در کنترل مسایل غیرقابل کنترل نکنید
- به چالش‌ها به عنوان فرصت نگاه کنید
- احساسات خود را به اشتراک بگذارید
- بخشودن را تمرین کنید

روش‌های سالم مقابله با استرس

۵. تفریح و استراحت

- زمانی برای تمرین آرمیدگی در نظر بگیرید
- به روابط خود اهمیت بدهید
- هر روز کار لذتبخشی برای خود انجام دهید
- سعی کنید شوخ‌طبعی خود را حفظ کنید

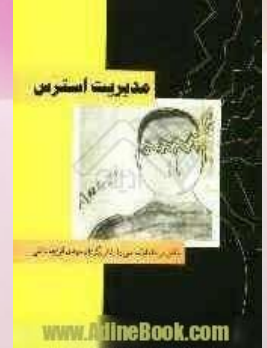
۶. سبک زندگی سالم

- برنامه ورزشی منظم داشته باشید
- غذای سالم بخورید
- مصرف چای و کافئین را به حداقل برسانید
- از الکل، سیگار و مواد مخدر دوری کنید
- خواب کافی داشته باشید

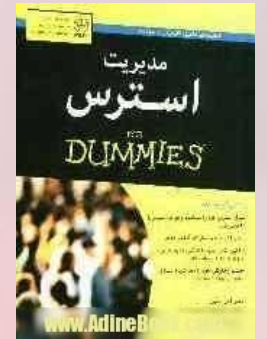

منابعی برای مطالعه

- مدیریت استرس. نویسنده: برایان لوک سی وارد.
مترجم: مهدی قراچه داغی. نشر پیکان.

- مدیریت استرس. نویسنده: آلن الکین. مترجم:
اکرم قیطاسی. نشر کتاب آوند دانش.

- زندگی عاقلانه. نوشته آلبرت ایس. مترجم:
مهرداد فیروزبخت. انتشارات رشد.

